

BYDGOSKIE OSIEDŁA

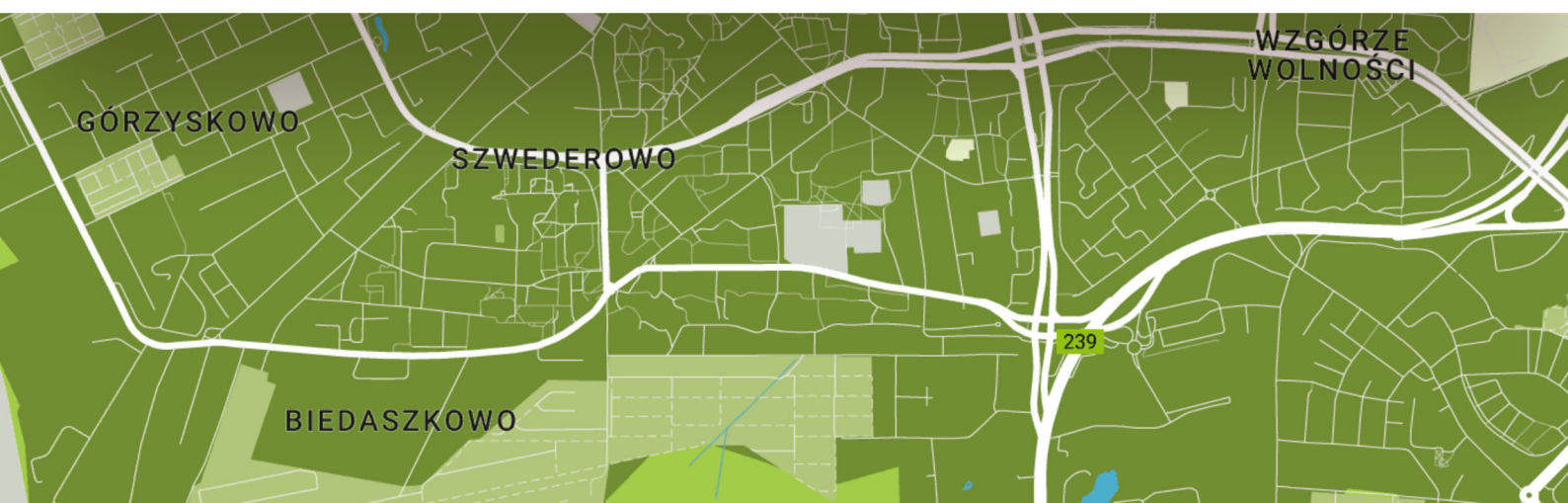

Państwowy Fundusz
Rehabilitacji Osób
Niepełnosprawnych

BARTODZIEJE - OKOLE - WZGÓRZE WOLNOŚCI - BIELAWY

➤ PRZEWODNIK ◀

Folder sfinansowany ze środków grantu
„**Turystyka BEZ FILTRÓW i BEZ BARIER!**”
realizowanego w ramach projektu pt. **Turystyka dostępna 1.0.**
współfinansowanego ze środków **PFRON**, w ramach
pilotażowego programu „**Dostępność ponad barierami**”.

Wydawca: **Fundacja Krzewienia Kultury i Turystyki „Nad Rzeką”**

Autor treści: **Piotr Weckwerth**

Projekt graficzny: **ADBIS Serhii Zinchenko & Olga Kowalik**

Zdjęcia: **Inna Yaremchuk**

Skład i łamanie: **Print&design**

Bydgoszcz 2023 rok

Folder sfinansowany ze środków grantu
„Turystyka BEZ FILTRÓW i BEZ BARIER!”
realizowanego w ramach projektu pt. **Turystyka dostępna 1.0.**
współfinansowanego ze środków **PFRON**, w ramach
pilotażowego programu **„Dostępność ponad barierami”**.

WSTĘP:

Turystyka osiedlowa? To wciąż pojęcie mało znane, a jeśli nawet, ruch ten traktowany jest po macoszemu. No bo przecież, co ciekawego znaleźć można w obrębie blokowisk, „sypialni miasta”, czyli zwykłych osiedli mieszkaniowych?

Z taką postawą, jako Fundacja Krzewienia Kultury i Turystyki „Nad Rzeką”, spotkaliśmy się kilka lat temu, ruszając z procesem przybliżania dziedzictwa poszczególnych jednostek mieszkaniowych naszego miasta.

Z początku było ciężko, ale wkrótce okazało się, że zainteresowanie tajemnicami osiedli rośnie. Na organizowanych przez Fundację wycieczkach, prowadzonych przez podpisanego niżej, Piotra Weckwertha, stawiała się nierzadko ponad setka osób, a materiały pojawiające się na blogu „Turystyka BEZ FILTRÓW” czytały tysiące bydgoszczan.

Wiedzę z zakresu atrakcyjności bydgoskich osiedli należy jednak wciąż utrzymywać, stąd poniższa publikacja, w której opisujemy tajemnice 4 wybranych jednostek, tj.: Bartodziejów, Okola, Wzgórza Wolności i Bielaw. Publikacja jest dostępna w wersji papierowej i elektronicznej. Oczywiście, w pełni bezpłatnie.

Podkreślenia wymaga fakt, iż nie jest to zwykły folder. Został on sfinansowany ze środków grantu „Turystyka BEZ FILTRÓW i BEZ BARIER!” realizowanego w ramach projektu pt. Turystyka dostępna 1.O. współfinansowanego ze środków PFRON, w ramach pilotażowego programu „Dostępność ponad barierami”. Dzięki temu, został przystosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnością wzrokową. Zastosowano w nim powiększony druk, a także odpowiedni kontrast. Co więcej, dzięki współpracy z Kujawsko-Pomorskim Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym nr 1 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej im. L. Braille’a w Bydgoszczy, publikację uzupełniono wkładkami z oznaczeniami wykonanymi w języku Braille’a.

Milej lektury!

Piotr Weckwerth

> MAPA BYDGOSZCZY

-Stary Rynek

-Fontanna Potop

-Dworzec
Bydgoszcz Główna

-Szpital Jurasz

-Wieża ciśnień

-Stadion Miejski
Zawiszy Bydgoszcz

> BARTODZIEJE <

BARTODZIEJE >>>>>>>>

Nazwa:

Jest sporo teorii, dotyczących genezy nazwy osiedla. Według jednej z nich, pochodzi ona od słów „bardo” lub „bat”, co miałyby oznaczać, że na obszarze tym produkowano kiedyś takie przedmioty. Inne źródła wskazują, iż „Bartodzieje” to błędny zapis słowa „Bartłodzieje”. Podstawą, miałyby być w tym przypadku słowo „bartło” czyli ul.

Związki z pszczelarstwem to najpewniej dobry trop. W czasach przed-rozbiorowych wioskę zamieszkiwało kilkadziesiąt osób, w tym wiele takich, które zajmowały się leśną formą pszczelarstwa. Osoby takie określano mianem bartodziejów, co miało być synonimem słowa bartnicy, z tym że w odniesieniu do wykonywania tego zawodu na lesistych obszarach.

Położenie:

Według uchwały Nr XXXIII/676/12 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 31 października 2012 r. granice Bartodziejów kształtują się w sposób następujący. Na południu granicą jest Brda, na zachodzie ulice: Jana Pestalozziego i al. Kardynała Stefana Wyszyńskiego, a na północy skraj Lasu Gdańskiego. Wschodnia granica osiedla wiedzie z grubsza ulicą Łęczycką i Mostem Kazimierza Wielkiego na Brdzie.

Historia:

Przed rozbiorami, Bartodzieje były wsią królewską, podległą Starostwu Bydgoskiemu. Wówczas nosiły nazwę Wielkie Bartodzieje, którą zaborcy zmienili na Gross Bartelsee. Według źródeł, ok. 1900 r. wieś zamieszkiwało trochę więcej niż 300 osób.

Do miasta Bartodzieje włączono w 1920 r. Mimo to, jeszcze długo później było to teren słabo zurbanizowany, przez bydgoszczan nazywany odległymi przedmieściami. Do końca lat 60. XX w. dominowały tutaj gospodarstwa rolne.

Bartodzieje zaczęły się zmieniać w osiedle mieszkaniowe pod koniec lat 60., na mocy planu generalnej rozbudowy. Od 1970 do 1990 r. liczba mieszkańców osiedla wzrosła o ok. 300%, z 10 do 30 tys. Dziś mieszka tutaj nieco ponad 20 tys. os.

Warto odwiedzić:

Balaton:

Osiedlowe jezioro, które przed zalaniem stanowiło wyrobisko gliny, działające na potrzeby sąsiedniej cegielni (stąd zwyczajowa nazwa zbiornika, czyli Glinianka). Wspomnieniem po starej cegielni są nazwy okolicznych ulic, tj. Cegielniana i Ceramiczna. Zakład funkcjonował w tym miejscu już w 1886 r. – najpierw należąc do niemieckich przedsiębiorców – a zakończył działalność w latach 60. XX w. Jako miejsce rekreacji, zbiornik i jego okolice służą od 1974 r. Nazwa „Balaton” to z kolei nawiązanie do węgierskiego jeziora – popularnego miejsca wyjazdów wakacyjnych w okresie PRL-u.

Obecnie dom dla ptactwa wodnego, a także popularne miejsce rekreacji – wokół zbiornika prowadzą alejki, są ławeczki, oświetlenie. Całość otacza duży park, a także infrastruktura w postaci: boisk, miasteczka rowerowego, placu zabaw, wybiegu dla psów, a nawet szkoły żeglarskiej (po zbiorniku pływają żaglówki klasy Optimist). Do lat 90. XX w. działało tutaj popularne kąpielisko.

Galeriowce:

Wielkopłytowe konstrukcje mieszkaniowe z lat 60. XX w. Budowle inspirowane tzw. „Unité d’habitation”, modernistycznym budynkiem powstałym krótko po II WŚ w Marsylii, zaprojektowany przez słynnego francuskiego architekta Le Corbusiera. Jeden z bloków stoi nad samym Balatonem, kolejne dwa w jego najbliższym sąsiedztwie. Nazwa: „galeriowce” wiąże się z faktem, iż do wielu mieszkań wchodzi się z długich, wspólnych balkonów, czyli galerii. Inne terminy, których używa się w kontekście obiektów to: **superjednostki** (miały stanowić trzon rozwijającego się osiedla) oraz **mrówkowce** (to nawiązanie do liczby osób mogących tutaj mieszkać, która przekraczała 1,5 tys. lub plagi mrówek faraona, nawiedzającej dawniej bydgoskie blokowiska).

Sahara:

Znajdująca się na skraju Lasu Gdańskiego (za przejazdem kolejowym przy stacji Bydgoszcz Bielawy) śródlądowa wydma. Dawniej miejsce to wykorzystywane było jako wyrobisko żwiru, a nawet popularne kąpielisko (woda zniknęła stąd w latach 80. XX w.). Dziś popularne miejsce wypoczynku mieszkańców osiedla, czemu sprzyja czysty piasek, konary i korzenie, na których można usiąść. Drzewa bezpośrednio sąsiadują z tą swoistą „plażą”, latem dając kojący cień.

Cmentarz Bielawski:

Nekropolia założona w 1884 r., początkowo służąca ewangelikom i katolikom. Wówczas znajdowała się na terenie podmiejskiej gminy Bielawy, dziś w graniach osiedla Bartodzieje. Obecnie podlega pod katolicką parafię pw. św. Wincentego a Paulo, czyli Bazylikę Mniejszą i jest drugim największym cmentarzem w Bydgoszczy.

Spoczywa tutaj wielu zasłużonych dla miasta i kraju osób, m.in.: **Władysław Gienza** (jeden z ksiądz parafii św. Wincentego a Paulo, który przeżył wojnę, późniejszy proboszcz Bazyliki, w latach 1945-1957), **Leszek Biały** (pseudonim „Jakub”, szef łączności Inspektoratu Związku Walki Zbrojnej Armii Krajowej w okręgu pomorskim, zamordowany przez komunistyczną władzę w katowni UB), **Marian Norkowski** (piłkarz Polonii Bydgoszcz, król strzelców w jej barwach z 1960 roku, a także członek drużyny, która w sezonie 1959/1960 zajęła najwyższe w historii klubu, 5 miejsce w najwyższej piłkarskiej klasie rozgrywkowej, reprezentant kraju, olimpijczyk z 1960 roku w Rzymie) czy **Wincenty Gordon** (zasłużony działacz struktur harcerskich, publicysta „Dziennika Wieczornego” i „Kalendarza Bydgoskiego”, członek honorowy Towarzystwa Miłośników Miasta Bydgoszczy, w 1976 r. w plebiscycie „Dziennika Wieczornego” otrzymał tytuł najpopularniejszego bydgoszczanina).

Udogodnienia/przeszkody dla osób z niepełnosprawnościami:

- Bartodzieje to przede wszystkim duże blokowisko, toteż w wielu miejscach **pojawiają się przeszkody**, mogące stanowić problem dla osób z niepełnosprawnościami: ruchową czy wzrokową (słupki parkingowe, szlabany itp.).
- **Sygnały dźwiękowe i rowki/wypustki** przy większości przejść z sygnalizacją świetlną.
- W ostatnich latach, poprzez montaż windy, a także usunięcie stopni na chodniku prowadzącym do budynku, do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową **dostosowano** kościół pw. Matki Boskiej Zwycięskiej, przy ul. Bartosza Głowackiego.
- **Brak placów zabaw przystosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami.**
- Nad jeziorkiem Balaton (od strony południowej, tj. ulicy Swarzewskiej), przy budynku szkoły żeglarskiej, w ramach projektu „Turystyka BEZ FILTRÓW i BEZ BARIER” zamontowano płaskorzeźbę, **przystosowaną do potrzeb osób z niepełnosprawnością wzrokową**, dzięki której mogą oni poznać otoczenie zbiornika.

> OKOLE <

OKOLE >>>>>>>>>>>>

Nazwa:

Najpewniej wiąże się z faktem, położenia nad rzeką – Brdą, okalania jej wodami. Taka nazwa obowiązywała już na pewno w XV w., ale co ciekawe w kolejnych wiekach zyskała nowe znaczenie. W 1774 r. oddano bowiem do użytku **Kanał Bydgoski**, a w 1915 roku przekopano jego nowy odcinek. W ten sposób Okole znalazło się w całości na tzw. **Wyspie Kanałowej**, przez Niemców zwanej **Canalwerder**. Niestety, ta zniknęła na początku lat 70. XX w., w momencie zasypania odcinka Starego Kanału Bydgoskiego, w miejscu którego obecnie znajduje się Rondo Grunwaldzkie.

Położenie:

Granice osiedla wyznacza uchwała Nr XXXIII / 5 2 5 / 9 6 Rady Miejskiej Bydgoszczy z dnia 18 grudnia 1996 r. Położone jest ono w charakterystycznych „widelkach”, między nową odnogą **Kanału Bydgoskiego** (od zachodu i północnego zachodu), a jego historyczną częścią (od południa), a także **Brdą** (od północy i wschodu). Od południa, na odcinku od ul. **Kruszwickiej** do **Mostów Solidarności**, jako przedłużenie Starego Kanału Bydgoskiego, granicę wyznacza ulica **Grunwaldzka**.

Historia:

W czasach przedrozbiorowych Okole pełniło funkcje podmiejskiego folwarku. Od momentu oddania do użytku Kanału Bydgoskiego, obszar ten zaczął być wykorzystywany głównie jako zaplecze przemysłowe. Silne związki z Kanałem, a także znajdujące się tutaj śluzy, sprawiły, że Niemcy nazwali ten obszar **Schleusenau**, czyli w wolnym tłumaczeniu „Śluzowo”.

Przemysł o którym mowa wyżej to m.in. takie legendarne zakłady jak: wielka fabryka skór, czyli **Garbarnia Buchholza** (dziś teren Wyższej Szkoły Gospodarki), której infrastrukturę przejęła następnie fabryka obuwia „Kobra”, **Bydgoskie Fabryki Sygnałów Kolejowych** Carla Fiebrandta (późniejsza „Belma”), a w kolejnych dekadach także m.in.: „Persil”, „Foton” czy „Jutrzenka”.

Okole włączono oficjalnie w skład Bydgoszczy, dopiero po I wojnie światowej, a konkretnie w kwietniu 1920 roku. To lekki paradoks, bowiem tramwaj łączył ten teren z miastem już w XIX wieku. Również w XIX wieku przez teren dzisiejszego osiedla poprowadzono pełnoprawną linię kolejową, a także linię kolei wąskotorowej.

Warto odwiedzić:

Willa Buchholza:

Budynek położony w centralnej części kampusu Wyższej Szkoły Gospodarki. Dawniej działała tutaj Garbarnia Buchholza, a później fabryka obuwia „Kobra”. Wspomnieniem po przemysłowej potędze jest właśnie Willa Buchholza z 1862 r., przebudowana w 1899 r. przez mistrza murarskiego Carla Rose. Obecnie budynek jest opuszczony.

„Szwajcarski Dwór”:

Dawna mleczarnia i piekarnia, powstała w 1912 r. przy ulicy Jackowskiego, na zlecenie przedsiębiorcy z Gościeradza, Ernsta Bendta. Jego nazwa wywodzi się stąd, że produkowano tutaj szwajcarskie sery. Słynne były także tutejsze keksy. Po wojnie działała tutaj Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska, a obecnie obiekt pełni funkcje mieszkaniowe.

Kanał Bydgoski:

Najstarszy działający po dziś dzień na terytorium Polski, śródlądowy kanał wodny. Na okolskim odcinku znajdują się dwie zabytkowe, powstałe na początku XIX w. śluzy (nr IV „Czarna Droga” oraz nr V „Wrocławska”). Atrakcyjność tej części kanału miał docenić sam Józef Piłsudski, który po przybyciu do miasta 6 lipca 1921 r. miał powiedzieć: „Pokażcie mi śluzy!”. Piękna tej okolicy dopełniają **Planty**, czyli park rozciągający się po obu stronach drogi wodnej. Niesamowitą historię Kanału poznać można w **Muzeum Kanału Bydgoskiego** przy ulicy Staroszkolnej.

Cmentarz Starofarny:

Najstarsza istniejąca, założona w 1808 r., nekropolia w Bydgoszczy. Ok. 30% wszystkich obiektów, znajdujących się na cmentarzu ma wartość zabytkową. Są tutaj ceglane grobowce rodzinne, kwatery 23 francuskich żołnierzy, którzy stracili życie w niewoli (byli przetrzymywani właśnie w Bydgoszczy), w trakcie prusko-francuskiej wojny, a także groby wielu zasłużonych bydgoszczan. Wśród nich wymienić można m.in.: **Edmunda Bigońskiego** (legendarnego dziennikarza „Dziennika Bydgoskiego”), **Teofila Magdzińskiego** (działacza niepodległościowego), **Maksymiliana Piotrowskiego** (artystę-malarza), **Jerzego Sulimę-Kamińskiego** (pisarza, autora „Mostu Królowej Jadwigi”) czy **Emila Warmińskiego** (lekarza i propagatora polskości w znajdującej się pod niemieckim zaborem, Bydgoszczy).

Ceglane mosty kolejowe:

Trzy mosty kolejowe, przechodzące przez Brdę między ulicami: Nadrzeczną i Żeglarską. Ceglana konstrukcja, wysunięta najdalej na wschód, wybudowana została 1851 r., dzięki czemu jest **najstarszym zachowanym mostem w mieście i przy okazji jednym ze starszych w całej Polsce**. Środkowy, również ceglany powstał w 1871 r., a zachodni, o konstrukcji żelbetowej, w 1895 roku. Na tę najstarszą konstrukcję można wejść, używając do tego celu słynnej **Czarnej Drogi**. Z góry rozpościera się piękny widok na bulwar nad Brdą oraz północny skraj Okola.

Udogodnienia/przeszkody dla osób z niepełnosprawnościami:

- **Kiepski stan nawierzchni**, a także wysokie krawężniki w obrębie starych ulic osiedla (głównie: Królowej Jadwigi, Śląskiej, Długosza, Siemiradzkiego i Łokietka) **znacząco utrudniają poruszenie** się osobom z niepełnosprawnością wzrokową i ruchową.
- **Sygnały dźwiękowe i rowki/wypustki** przy większości przejść z sygnalizacją świetlną.
- Na terenie kampusu Wyższej Szkoły Gospodarki znajdują się **dwa budynki dostosowane do potrzeb** osób z niepełnosprawnością ruchową, z **funkcjonalną windą**, tj.: hala sportowa przy ul. Garbary oraz Akademickie Centrum Medyczne przy ul. Narutowicza.
- Ceglany most kolejowy, szczytem którego wiedzie Czarna Droga (ważny skrót, łączący Okole z dworcem kolejowym Bydgoszcz Główna), są **całkowicie nieprzystosowane** do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową. Na jego szczyt prowadzą strome, niewygodne schody.
- **Brak placów zabaw przystosowanych do potrzeb** dzieci z niepełnosprawnościami.

WZGÓRZE > WOLNOŚCI <

WZGÓRZE WOLNOŚCI >>>

Nazwa:

Obecna nazwa osiedla funkcjonuje dopiero od 1920 roku. Na obszar znajdujący się na skraju Zbocza Bydgoskiego, po północnej stronie dzisiejszej ul. Wojska Polskiego, u schyłku zaborów, mówiono **Wzgórze Bismarcka**. Przemianowanie go na **Wzgórze Wolności**, miało być symbolem odzyskania niepodległości, powrotu Bydgoszczy do macierzy.

Położenie:

Rada Miasta ustanowiła przebieg granic osiedla na podstawie uchwały Nr XXVIII/309/92 z dnia 15 października 1992 r. Według niej, granica biegnie od **Mostu Bernardyńskiego** nad Brdą, ulicą **Kujawską** w kierunku południowym, aż do **al. Jana Pawła II**. Następnie alejami do **Ronda Toruńskiego** i do mostu nad Brdą, znajdującego się w ciągu **al. Kardynała Stefana Wyszyńskiego**. Dalej granica ciągnie się Brdą na zachód, do wspomnianego **Mostu Bernardyńskiego**.

Historia:

Dzisiejsze **Wzgórze Wolności** to teren, niegdyś należący do północnej części folwarku i gminy **Rupienica**, zachodniego skraju **Małych Bartodziejów** i podległej parafii farnej enklawy, nazywanej **Probostwem**. Całość dzisiejszego osiedla uzupełniały okolice **Wieży Bismarcka**, czyli teren umownie nazywany **Wzgórzem Bismarcka**.

Obszar ten, podlegał pod miasto już w XV lub XVI w. Z kolei w wieku XVII działał już z pewnością folwark **Rupienica**, którego główne zabudowania mieściły się u styku dzisiejszych ulic: **Kujawskiej** i **Jana Pawła II**. Z czasem folwark przerodził się w wieś a następnie w osobną gminę. Na początku XX w. mieszkało tutaj prawie 2,5 tys. os. W granice miasta teren ten włączono częściowo w 1876 r., a w całości w 1920 r. Dopiero w 1964 r. w planie zagospodarowania przestrzennego miasta przyjęto, że przeznaczony zostanie pod **wysoką zabudowę wielorodzinną**. Wtedy krajobraz tej części miasta uległ kompletnej transformacji.

Warto wspomnieć, że ważnym wydarzeniem w dziejach tego obszaru był 1913 r., kiedy niemieckie władze ukończyły budowę **wieży Bismarcka**. Od początku pełniła ona funkcję muzealno-rekreacyjną. W środku znajdowała się izba pamięci kanclerza Rzeszy **Ottona von Bismarcka**, w której umieszczono odlany z brązu pomnik patrona. Wyżej usytuowano punkt widokowy, z którego roztaczał się piękny widok na miasto, całość wieńczył zaś wielki, oświetlający konstrukcję znicz. **Wieża miała 25 metrów wysokości**, a jej monumentalność podkreślało ustawienie na skraju Zbocza Bydgoskiego. Wieża została zburzona w 1928 r., będąc uznana za symbol niemieckości.

Warto odwiedzić:

Park Wolności:

Teren zielony, rozciągający się na skraju Zbocza Bydgoskiego, między ulicą Kujawską i terenem szpitala dr. Jana Bizziela. Powstał w czasach zaborów, jako bezpośrednie otoczenie wieży Bismarcka. Wówczas nazywano go parkiem leśno-górskim lub tatrzańskim. Przed I wojną światową uznawano go za jeden z najpiękniejszych parków we wschodniej części Cesarstwa Niemieckiego.

Park zrewitalizowano w 2017 r., tworząc eleganckie alejki, nasadzając liczne drzewa, krzewy i kwiaty. Pojawiły się także ławeczki, kosze na śmieci i oświetlenie, budki dla ptaków i wiele innych elementów.

Motywnym przewodnim parku jest szeroko pojęta wolność. Poza nazwą, z kładki nad Trasą Uniwersytecką, dostrzec można znajdujący się na ścianie wieżowca przy ul. Wojska Polskiego mural. To dzieło, nawiązujące do ważnego wydarzenia z historii Bydgoszczy, czyli przekazania kluczy do miasta (klucz którego wówczas użyto był identyczny, jak ten na malunku) przez ostatniego niemieckiego burmistrza Hugo Wolfa, pierwszemu prezydentowi po odzyskaniu niepodległości, Janowi Maciaszkowi.

Cmentarz Bohaterów Bydgoszczy:

Cmentarz o funkcji mocno symbolicznej, martyrologicznej, utworzony po II wojnie światowej. Jego centralny punkt – niewielkie podwyższenie terenu i krzyż, znajdują się w dokładnie w tym samym miejscu, w którym stała Wieża Bismarcka.

Znajdują się tutaj nagrobki bydgoszczan, będących ofiarami mordów w Dolinie Śmierci oraz na Starym Rynku, a także na terenach podmiejskich. Są też symboliczne groby prezydentów miasta (Leon Barciszewski i Bernard Śliwiński) oraz innych zasłużonych dla Bydgoszczy osób (m.in.: Konrady Fiedler i Józef Schulz). Na cmentarzu oddano hołd także bydgoskim Żydom, bydgoszczanom, którzy zmarli w obozach koncentracyjnych i żołnierzom Bydgoskiego Batalionu Obrony Narodowej.

Dawne budynki szkolne gminy Rupienica:

Dwa bliźniaczo wyglądające budynki, znajdujące się przy ul. Karpackiej. Starszy powstał w 1856 r. na potrzeby gminnej szkoły ewangelickiej w Rupienicy. Potem działała tutaj Szkoła Powszechna im. Królowej Jadwigi Nr 15 oraz szkoła podstawowa. Mimo że funkcja edukacyjna wygasła w latach 80. XX w., powróciła w 2020 r., za sprawą Wyższej Szkoły Gospodarki, która uruchomiła tutaj swój wydział. Stojący obok, niemal identyczny, lecz otynkowany gmach, wzniesiono w 1912 r., w związku z koniecznością zapewnienia uczniom dodatkowej przestrzeni.

Zakład szklarski przy ul. Karpackiej:

Niepozorna konstrukcja przy ul. Ujejskiego 21, przez wiele lat pełniąca funkcję zakładu szklarskiego. Budynek powstał w 1899 r., a utworzono ją z czerwonej cegły, stanowiącej nadmiar materiałowy po wybudowaniu bydgoskiej Poczty Głównej. W zestawieniu ze stojącymi obok, 11-piętrowymi wieżowcami, tworzy bodaj największy kontrast w mieście.

Udogodnienia/przeszkody dla osób z niepełnosprawnościami:

- **Znacznie utrudnione przejście**, prowadzące od ulicy Toruńskiej, do Parku Wolności. Podczas rewitalizacji okolic ulicy Kujawskiej, wybudowano nowe schody, łączące dwa poziomy, jednakże nie przystosowano ich do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową – **brakuje tutaj podjazdu**. Osoby poruszające się na wózkach, zmuszone są znacząco nadrobić drogi – do parku mogą dostać się wyłącznie od strony ulicy Wojska Polskiego i galerii handlowej „Zielone Arkady”.
- Ścieżki Parku Wolności **przystosowane są do potrzeb** osób z niepełnosprawnościami – **dobra, równa nawierzchnia, brak barier**. W ten sposób, przedostać można się od wysokości galerii handlowej „Zielone Arkady” do Cmentarza Bohaterów Bydgoszczy, przy ul. Grzmota-Skotnickiego.
- **Sygnały dźwiękowe i rowki/wypustki** przy większości przejść z sygnalizacją świetlną. **UWAGA!** Przejście dla pieszych, na wysokości galerii handlowej „Zielone Arkady” (na przedłużeniu ulicy Karpackiej) **pozbawione jest sygnalizacji świetlnej**, stwarzając spore zagrożenie wypadku.
- **Brak placów zabaw przystosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami**.
- Schody, łączące Babią Wieś i ulicę Toruńską (na wysokości lodowiska „Torbyd”) z górnym tarasem (konkretnie okolicami Cmentarza Bohaterów Bydgoszczy) **uniemożliwiają pokonanie** ich przez osoby z niepełnosprawnością ruchową. **Przystosowane do ich ruchu** są jednakże wiadukt im. Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy w ciągu ul. Wojska Polskiego oraz kładka łącząca Wzgórze Wolności z Wyżynami (między ulicami: Czeską i Niziny).

> BIELAWY <

BIELAWY

Nazwa:

Genezy nazwy Bielawy poszukiwać należy w podłożu, na którym przed wiekami powstała wieś, której następcą jest dzisiejsze osiedle. Były to podmokłe tereny, tzw. **bielawy**, porośnięte przez rośliny nazywane wełniankami, które przypominają nieco mlecze. Wśród bydgoszczan przyjęło się, iż w kontekście tego obszaru używa się zdrobniałego terminu, czyli **Bielawki**.

Granice:

Uchwała Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 18 kwietnia 2001 r. nr XXXVII/1116/2001 wskazuje, że południowa granica osiedla to **Brda**. Tak jest na odcinku od przedłużenia ulic: **Pestalozziego** oraz **Ogińskiego**. Tą drugą ulicą, a następnie **Sułkowskiego**, granica biegnie na północ, do **Kamiennej**, gdzie skręca na wschód, aż dociera do **Al. Kardynała Stefana Wyszyńskiego**. Potem następuje zwrot na południe i dość nienaturalny zakręt w ulicę **Marii Skłodowskiej-Curie**, aby ponownie dotrzeć do **Pestalozziego** i **Brdy**.

Historia:

Przez dekady Bielawy były bardzo ubogim, słabo zaludnionym terenem. Wszystko z uwagi na podmokły grunt, który uniemożliwiał ulokowanie tutaj **gospodarstw rolnych**. W efekcie, jeszcze w 1860 r. liczba mieszkańców obszaru wynosiła tylko nieco ponad 80 os. Przełomem okazała się końcówka XIX w., kiedy to najpierw przez skraj Bielaw poprowadzono linię kolejową (dziś już nieistniejącą), a potem wybudowano tzw. **osiedle urzędnicze**.

Mowa o powstałym z inicjatywy Towarzystwa Oszczędnościowego i Budowlanego, **osiedlu willowym**, w obrębie dzisiejszych ulic: **Cichej**, **Płockiej**, **Kilińskiego**, **Kozietulskiego** i **Chodkiewicza**. Domy powstały na **potrzeby urzędników** oraz innych, znaczących person – osób, poszukujących swego miejsca w pobliżu miasta, ale jednak poza jego granicami.

Z uwagi na fakt, iż Bielawy upodobało sobie wielu majątnych bydgoszczan, w tym artystów, przez mieszkańców innych części miasta, zakątek ten bywał określany „**osiedlem arystokratycznym**”. Tutejsza społeczność założyła w 1920 r. **Towarzystwo Miłośników Bielaw**. Osiedle powstawało od początku XX w., a jego rozwój trwał tak naprawdę do wybuchu II wojny światowej.

Wielkopłytkowa zabudowa osiedla, ulokowana m.in. przy ulicach: **Powstańców Wielkopolskich**, **Jurasza** i **Kozietulskiego** to efekt powojennego rozwoju miasta. Bliskość centrum miasta sprawiła, że ulokowało się tutaj **wiele instytucji medycznych** (m.in.: **Wojewódzki Szpital Dziecięcy**, **Szpital Miejski im. dr. Jurasza**), **sportowych** (kompleks **Polonii Bydgoszcz**) czy edukacyjnych (**Uniwersytet Kazimierza Wielkiego** oraz **Collegium Medicum UMK**).

Warto odwiedzić:

Willa Adama Grzymały-Siedleckiego:

Budynek przy ul. Płockiej 2, w obrębie osiedla Urzędniczego, powstały w 1900 r. Przez 13 lat (1924-1937) zamieszkiwany był przez **Adama Grzymałę-Siedleckiego** - krytyka literackiego i teatralnego, dramaturga, tłumacza i korespondenta wojennego w trakcie wojny polsko-bolszewickiej. W domu zachowała się oryginalna stolarka i sporo wystroju, pamiętającego czasy legendarnego pisarza.

Dawny sierociniec kresowy:

Zabytkowy gmach, obecnie należący do Komendy Miejskiej Policji, znajdujący się przy ul. Chodkiewicza. Budynek powstał w 1914 r., na potrzeby niemieckiego sierocińca. O tym, że konstrukcja powstała właśnie w tym celu, świadczą po dziś dzień płaskorzeźby chłopca i dziewczynki, znajdujące się na jej froncie. Po powrocie Bydgoszczy w granice Rzeczypospolitej, budynek dalej pełnił swoje pierwotne funkcje, z tym że już dla polskich dzieci. Początkowo był to Państwowy Dom Sierot, potem Internat Kresowy (ta nazwa przyłgnęła do budynku i jest wykorzystywana po dziś dzień). Potem działały tutaj kolejno: szkoła, wystawy Muzeum Miejskiego, siedziba Gestapo i niemiecki szpital wojskowy, a także czerwonoarmijny obóz przejściowy dla Niemców. Po II wojnie światowej rezydowały tutaj Służba Bezpieczeństwa oraz ZOMO.

Stadion Polonii Bydgoszcz:

Wybudowany w 1924 r. stadion sportowy, noszący patronat marszałka Józefa Piłsudskiego. Kojarzony głównie z żużlem – wszak tutaj jeżdżą zawodnicy 7-krotnego mistrz Polski na żużlu. Wykorzystywany także przez piłkarzy – na ścianie stadionu zawieszono tablicę wspominającą Mariana Norkowskiego – legendę bydgoskiej drużyny.

Przed stadionem znajduje się tablica, upamiętniająca tragiczne wydarzenia z 1 maja 1945 r. Wówczas to, podczas manifestacji pierwszomajowej, na stadionie Polonii zginęli dwaj harcerze - 15 latkowie: Rajmund Pałubicki i Henryk Józefowicz z 12 Bydgoskiej Drużyny Harcerskiej i 16 Żeglarskiej Drużyny Harcerskiej. Zginęli w wyniku pomyłki pijanego czerwonoarmisty, który strzelał na wiwat z miejsca oddalonego o kilkaset metrów. Aby zatuszować sprawę, propaganda komunistyczna twierdziła później, że sprawcami byli żołnierze AK.

Szpital Jurasza:

Szpital Uniwersytecki im. dr Antoniego Jurasza to jedna z **największych placówek medycznych w kraju**. Poza rozmiarami, „Jurasz” jest **nie-malże zabytkiem**, bowiem obiekt oddano do użytku w 1937 r. Za jego projekt odpowiadał radca miejski i kierownik Urzędu Budownictwa, **Bogdan Raczkowski**. Warto wiedzieć, że placówka przejęła status **głównej miejskiej lecznicy** od szpitala działającej w dawnym budynku klasztoru Klarysek, przy ul. Gdańskiej 4. Dziś ten gmach zarządzany jest przez Muzeum Okręgowe.

Udogodnienia/przeszkody dla osób z niepełnosprawnościami:

- **Kiepska nawierzchnia** bulwaru nad Brdą, na bielawskim odcinku, która znacząco utrudnia poruszanie się osobom z niepełnosprawnością wzrokową,
- Kładka „Esperanto”, łącząca południowy skraj Bielaw z Babią Wsią (na wysokości lodowiska „Torbyd”), **nieprzystosowana do potrzeb** osób z niepełnosprawnością wzrokową. Fakt ten sprawia, iż na drugą stronę Brdy, mogą się one przedostać dopiero na moście Pomorskim, w ciągu al. Stefana Wyszyńskiego.
- **Sygnały dźwiękowe i rowki/wypustki** przy większości przejść z sygnalizacją świetlną.
- **Brak placów zabaw przystosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami.**
- Nowo wybudowana część Wojewódzkiego Szpitala Dziecięcego przy ul. Jana Karola Chodkiewicza, **w pełni przystosowana do potrzeb** osób z niepełnosprawnościami.

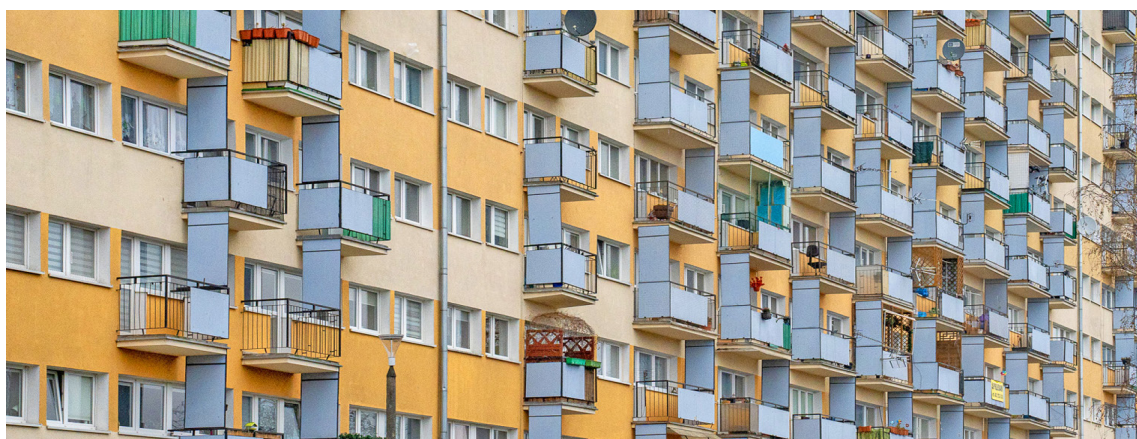
Podziękowania:

Klub Sportowy Niewidomych Łuczniczka
Bydgoszcz, w szczególności: Georgina Myler i Łukasz Skąpski,
za niezwykle cenne wskazówki, w zakresie wsparcia osób
z niepełnosprawnością wzrokową.

Kujawsko-Pomorski Specjalny Ośrodek
Szkolno-Wychowawczy Nr 1 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Wi-
dzącej i Niewidomej im. L. Braille'a w Bydgoszczy, za wsparcie
w zakresie przygotowania treści w formie języka Braille'a

Paweł Czyż, za całą pracę, wykonaną przy przygotowywa-
niu projektu płaskorzeźby, ukazującej jeziorko Balaton
oraz jego otoczenie

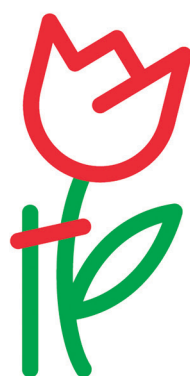
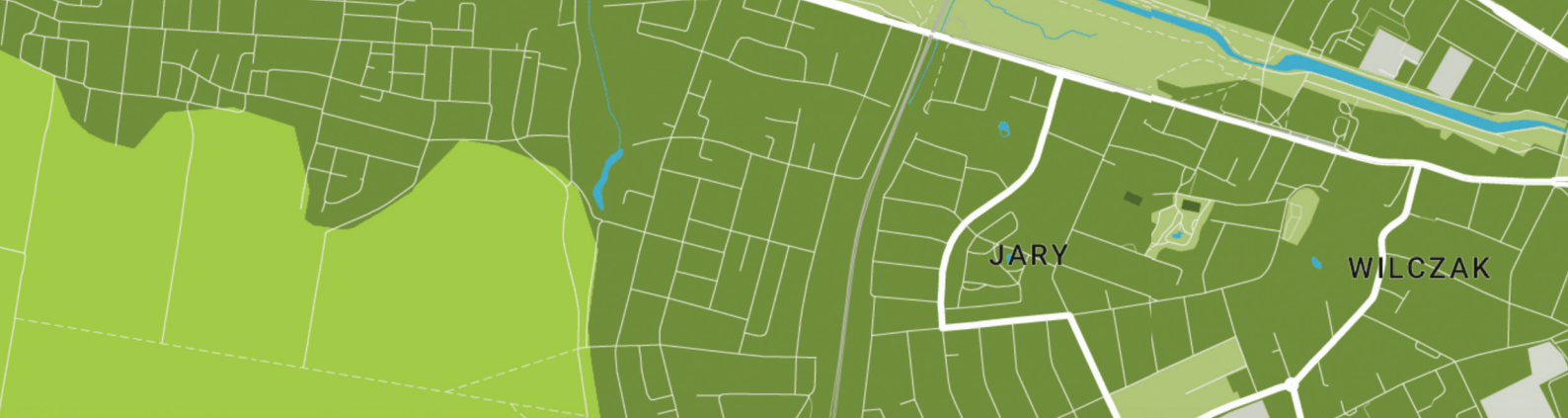
Inna Yaremchuk, za to, że tak umiejętnie nadzorowała pro-
ces wdrażania projektu i nie poddawała się, nawet w najcięż-
szych chwilach.

Bydgoszcz 2023 rok

Folder sfinansowany ze środków grantu
„Turystyka BEZ FILTRÓW i BEZ BARIER!”
realizowanego w ramach projektu pt. **Turystyka dostępna 1.0.**
współfinansowanego ze środków **PFRON**, w ramach
pilotażowego programu **„Dostępność ponad barierami”**.

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Dofinansowane ze środków PFRON

Bydgoszcz 2023

